HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ושחט וחוקה. ושחט אותה לפניו [במדבר יט] וכתיב זאת חוקת התורה: **וכל היכא דכתיב חוקה.** לעיכובא ואיכא לרבויי מלתא אחריתא בק"ו מי לא דרשינן ק"ו לרבויי ועיכובא דחוקה למילי אחרנייתא: **הא גבי יום הכפורים.** דכתיב גורל [ויקרא טז] ונתן אהרן על שני וגו' וכתיב חוקה בסוף הפרשה ואי לאו דכתיב מיעוטא בהדיא דלא מקדיש בלא גורל הוה מרבינן בק"ו דקדיש על ידי קריאת שם בלא גורל: **דתניא.** הגורל לה' ועשהו חטאת [שם] דמשמע הגורל עושהו חטאת בנפילתו עליו ואין קריאת השם עושהו חטאת שאם אמר זה לשם וזה לעזאזל אין נקבעים בכך ומגריל עליהם אם הגורל משנה את קביעות קריאת שם הולכים אחר הגורל: **שיכול והלא דין הוא.** מי לא כתיב הגורל ועשהו אלא קרא קמא דונתן אהרן על שני וגו' הייתי יכול לומר והלא דין הוא דהואיל והגורל קובען יהא אף קריאת השם קובען: **ומה במקום שלא קדש הגורל.** כגון קיני זבים ויולדות דאחד לחטאת וא' לעולה שאם הגריל עליהם שכתבו על אחד אחת חטאת ועל אחד אחת עולה והטילו עליהם גורל לא מצינו שיהא הגורל קובען ואם רצה לשנותן הרשות בידו: **קידש השם.** דמאחר שפירש זה לחטאת וזה לעולה אם שינה פסול דכתיב (דברים כג) מוצא שפתיך תשמור אלמא שם קבע ואם משנה נמצאת חטאת למעלה ועולה למטה. מקום שקדש כו': **נעמא דכתיב.** הגורל ועשהו דאמעיט ליה להא מלתא בהדיא: **הא לאו הכי הוה מרבינן מקו וחומר.** ומוקמינן לחוקה למילי אחרנייתא: **הערופה.** משמע זו ערופה ואין אחרת ערופה: **וערפו העגלה.** שנה עליה הכתוב לעכב: **לוים בשנים פסולים.** פחות מבן שנתים ויותר מבן י' דכתיב זאת אשר ללוים וגו' זאת משמע מיעוטא: **ומה להנים שאין השנים פוסלין בהם.** כדילף לקמיה אשר ללוים ולא אשר לכהנים: **זאת אשר ללוים.** כוליה יתירא הוא דכולה פרשתא בלוים היא והוה ליה למכתב מבן חמש ועשרים כו': **יכול אף בשילה ובית עולמים.** שאין עבודת לוים אלא שוערים ומשוררים [א] יהו נפסלין בשנים: **נלמוד.** ללמוד הלכות עבודה: **שלא ראה סימן יפה.** לומד ושוכחו: **רבי יוסי אומר בשלשה שנים.** לריך שיהא רואה סימן יפה במשנתו: **דתקיפין.** להוריד המשכן לפרקו ולנטותו להעמיד קרסיו וקרשיו והשיר לקרבן בפה ובכלי: **משיבין שתי שערות.** אבל מקמי הכי לא כדילף לקמן [ע"ב] אים אים מזרעך וגו'[ב]: **כמה דברים אמורים.** שהשנים פוסלות בהן: ירושלים נקראת בית עולמים דמשנחרבה לא היתה אחריה היתר לשאר מקומות אבל קדושת שילה היתה אחריה היתר לבמות כל ימי נוב וגבעון [ג]: ויהי

אמר קרא ושחט וחוקה. אומר רבינו תם דמשמע בפרק שני דזבחים (דף יח.) דחוקה לא הוי עיכוב ממשמעו אלא מגזרה שוה דילפינן התם מגזרה שוה דלא רחון ידים חיללו מגזירה שוה חוקה חוקה משמעי יין: **ומה במקום שלא קדש הגורל כו'.** ואם תאמר קיניס גופייהו מנא לן שלא קדש הגורל אימא ק"ו איפכא ויש לומר דאיכא שום מיעוט:

טעמא דכתב רחמנא ועשהו הא לאו הכי דרשינן ק"ו.

תימה דבפרק טרף בקלפי (יומא דף מא.) מוקי האי בריתא כרבי יהודה משום דסתם [ד] ספרי רבי יהודה היא ורבי יהודה אית ליה בפרק הוליאו לו דלא כתיב חוקה אלא בדברים הנעשים בפנים בבגדי לבן והגרלה בחוץ הוא ואין לומר דשום תנא לא פליג אדרשא דועשהו ולא פליג עליה רבי נחמיה דאית ליה דכתיב חוקה אנעשה בחוץ דהא אשכחן רבי שמעון בפרק טרף בקלפי (שם דף מ. ושם) דסבר דהגרלה לא מיעכבא וי"ל דפריך משום דבפרק טרף בקלפי (שם דף לט:) דרש רבי ינאי מאשר עלה אשר עלה תרי זמני לעכב ופריך אלמא דרשינן ק"ו אע"ג [ה] דאיכא עיכובא [ו] אלא אמרת נוקמה אשר עלה לדרשא אחריתי משום ק"ו והשר מקולי תירן דהתם יליף מדכתיב זאת אלא כתיב חוקה אלא בדברים הנעשים בבגדי לבן בפנים והשתא פריך הכא שפיר דאי לא דרשינן ק"ו אמאי אצטריך זאת למעוטי דלא [ז] קאי חוקה בדברים הנעשים בחוץ דהא על כרחך לא כתיב חוקה אלא בדברים הנעשים בפנים דאי כתיב נמי בדברים הנעשים בחוץ אמאי אצטריך ועשהו אלא ודאי אע"ג דכתיב חוקה דרשינן ק"ו ואפילו כתיב נמי בחוץ הוה דרשינן ק"ו אי לאו דכתיב ועשהו ולכך אצטריך [ח] בזאת אבל מכל מקום הקשה ה"ר מנוח דאמאי פריך והא לא כתיב חוקה אלא אעבודה והגרלה לאו עבודה היא ולריך עיון אסס[ט]: **זאת** ללוים ולא אחרת ללוים. תימה דבפרק מילד הרגל (ב"ק דף כד.) דרש מוזאת תהיה טומאתם למעוטי זב מראיות ופריך ואימא למעוטי זב מימים ומשני קאי בראיות ממעט ראיות קאי בראיות ממעט ימים ואמאי לא קאמר קאי בזב ממעט זב קאי בזב וממעט זבה דהכי מסתבר טפי כדמשמע פשטיה דקרא וזאת תהיה טומאתם ולא אחרת כדדרשינן הכא זאת ללוים ולא אחרת ללוים [ט] ויש לומר דהכא נמי הוה דרשינן זאת אשר ללוים ולא לכהנים אי לאו דדרש ליה מאשר ללוים אי נמי הכא דרשינן הכי משום דמזכיר ללוים בקרא אבל התם אי למעוטי זב קא אתי הוה ליה למכתב זאת [י] שהיא טומאת הזב להזכיר הזב בקרא ור"י תירץ דזב וזבה סם אחד הוא ולהכי לא שייך למימר קאי בזב ממעט

זב כו' דכך יש לי למעט זבה כמו זב: **יכול אף בשילה ובית עולמים כן.** משמע דאי לאו מיעוט הוו גמרי מהדדי וכן בריש עירובין (ד' ב.) דפריך והא קרא במשכן כתיב ומשני אשכחן מקדש דאיקרי משכן ומשכן דאיקרי מקדש ותימה דבפ' ידיעות (שבועות דף טז: ושם) משמע דלא גמרינן מהדדי אי לאו דכתיב תרי קראי דקאמר התם לכתוב לו אידי ואידי מקדש לו אידי ואידי משכן וכן בסוטה בפרק היה מביא (ד' טז.) מצריך תרי קראי לאתויי שילה ובית עולמים ובפרק שני שעירי (יומא ד' סז:) גבי מדבר המדברה ובפרק טרף בקלפי (שם ד' מד.) גבי וכל אדם לא יהיה באהל מועד ובפרק הוליאו לו (שם נג.) גבי מעלה עשן ותירץ ה"ר נתנאל דבעירובין לא צריך קרא למקדש דעיקר דרשא באה על המקדש דבמשכן לא היו לבמות והא דהכא סברא היא אם לא היה הפסוק שיפסלו אף בשילה ובית עולמים הואיל ואינו תלוי בקדושת המשכן:

[וע"ע תוס' עירובין ב. ד"ה משכן ותוס' יומא דף מד. ד"ה בשילה ותוס' סוטה ד' טז. ד"ה ובית ותוס' שבועות טז: ד"ה או אידי]

נתמלא

מסורת הש"ס

א) יומא מ: מא. [קדושין יד. כריתות כח.], ב) [עיין תוס' לעיל כב. ד"ה שיכול וכו' בשום דומתא ל"ג וכו'], ג) [תוספתא שקלים ספ"ג], ד) [נכ"מ: לתלמוד], ה) ל"ל ותניא, ו) כס"מ: לתלמוד, ז) [ויקרא כח], ח) [זבחים קיב:], ט) [ל"ל ספרא], י) נ"מ קיימי מוקה מדכריס וכו' רש"ש ועיין ר"מ, כ) [וע"ע תו' יומא מא. ד"ה סתם ותוס' קדושין יד. ד"ה הא], ל) נ"מ היא ר"מ,

תורה אור השלם

1. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַיְיָ וְעָשָׂהוּ חַטָּאת: ויקרא טז ט
2. וְהוֹרֵדוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא אֶת הָעֶגְלָה אֶל נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא יֵעָבֵד בּוֹ וְלֹא יִזָּרֵע וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל:
דברים כא ד
3. זאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה יָבוֹא לִצְבֹא צָבָא בַּעֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:
במדבר ח כד
4. וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְּבָא הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד:
במדבר ח כה
5. מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבֹדָה וַעֲבֹדַת מַשָּׂא בְּאֹהֶל מוֹעֵד:
במדבר ד מז
6. מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל בָּא לִצְבָא לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶת בְּאֹהֶל מוֹעֵד: במדבר ד ג
7. יְלָדִים אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם כָּל מוּם וְטוֹבֵי מַרְאֶה וּמַשְׂכִּילִים בְּכָל חָכְמָה וְיֹדְעֵי דַעַת וּמְבִינֵי מָדָע וַאֲשֶׁר כֹּחַ בָּהֶם לַעֲמֹד בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ וּלְלַמְּדָם סֵפֶר וּלְשׁוֹן כַּשְׂדִּים: וַיְמַן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ מִפַּת בַּג הַמֶּלֶךְ וּמִיֵּין מִשְׁתִּיו וּלְגַדְּלָם שָׁנִים שָׁלוֹשׁ וּמִקְּצָתָם יַעַמְדוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ:
דניאל א ד, ה

גליון הש"ם

תוס' ד"ה **זאת** וכו' ויש לומר **דהכא** נמי וכו'. עיין לקמן קל ע"א תוס' ד"ה זה:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה טעמא וכו' אע"ג דאיכא לאיכא עיכובא ראמרת כל"ל ותיבת אלא נמחק: (ב) **בא"ד** ולכך אינטריך זאת כל"ל ואות ב' נמחק:

שיטה מקובצת

[א] אלא שוערים ומשוררים שאין להם משאת כתף יהו נפסלים בשנים: [ב] ופריך אלמא דרשינן ק"ו אע"ג דכתיב עכובא אלמא אמרינן. וצ"ב וחוקה דנקט הכא לאו דוקא אלא משום דבפרה נקט חוקה. הרא"ש ז"ל:

עין משפט נר מצוה

קע א מיי' פ"ג מהל' עבודת יום"כ הלכה ג:
קעא ב מיי' פ"ו מהל' כיאת מקדש הל"א סמג לאוין שז:
קעב ג ד מיי' פ"ג מהל' כלי המקדש הל"ח סמג עשין קסט:
קעג ה מיי' שם הל"ז:
קעד ו מיי' שם הל"ח:

מוסף רש"י

הגורל עושה חטאת. שעיר שגורל השם עולה עליו עושה חטאת (קדושין יד.). **ואין השם עושה חטאת.** אם קרא לו שם בלא גורל (יומא מ:) אם קרא עליו שם חטאת אינו נקבע בכך ויפיל עליהם גורלות ואם יפול הגורל על חכיהו יהא זה לעזאזל (קדושין שם). **שיכול.** כלומר להני מיפטרין הא קרא שהייתי יכול לומר, **והלא דין הוא ומה במקום שלא קדש** הגורל. כגון גבי קנין דכתיב בהם אחד לחטאת ואחד לעולה, ואם הטיל עליהם גורל אינם נקבעים בכך ויטול לשעטם, דקי"ל בסדר יומא (מא.) אין הקנין מתפרשות אלא לו בלקיחת בעלים לו בעשיית כהן (קדושין שם וכעי"ז יומא מ:). **קדש השם.** אם אמר בשעת לקיחה זו לחטאת וזו לעולה הוקבעו ואם שינה פסול (קדושין שם) מאחר שקרא לזו חטאת ולזו עולה אין הכהן רשאי לשנותן דלאמרינן (יומא מא.) מולקחה שתי תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת, בשעת לקיחה הן נקבעין זו לעולה וזו לחטאת (שם מ:). **מקום שקדש הגורל.** כאן שמליטו שהגורל קובען (שם) דכתיב ונתן אהרן וגו' (קדושין שם).

רבינו גרשום

במקום שלא קדש הגורל קדש השם כו' כל השנה כולה באומר זו לחטאת וזו לעולה וזה לאשם סגי'א ולא צריך גורל: כהנים במומין פסולין כל איש אשר בו מום מזרע אהרן וגו' לוים פסולין בשנים. מבן שלשים שנה ומעלה יבא לצבוא צבא וגו' ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה וכו': יכול אף בשילה ובבית עולמים כן. כלומר שנים פוסלים בהו ת"ל לעבוד וגו' ועבודת משא וגו' לא אמרתי אלא בזמן שהעבודה בכתף שנים פוסלות בהן שאין יכולין לישא: ואידך שאני הלכות עבודה דתקיפן. כלומר התם צריכי חמש שנים ללמוד: משיביא שתי שערות וכו'. שתי שערות שתים בגבו של יד או שתים בכריסו: אמר ר' יוסי מאי קראה: